

ยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล

EFFECTIVE STRATEGIES FOR ADMINISTERING SUFFICIENCY SCHOOLS

ประกาศ ไชยมี

Prapas Chaiyemee

การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Educational Administration Graduate School, Ubon Ratchatani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการบริหารยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาพอเพียง 2) เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล 3) เพื่อประเมินยุทธศาสตร์บริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ระยะที่ 1 มีจำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา ยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา และผู้แทนครู รวมเป็น 246 คน กลุ่มที่ 2 การศึกษากรณีศึกษาจากโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ จำนวน 3 โรงเรียน ระยะที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล เป็นการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน ระยะที่ 3 ประเมินยุทธศาสตร์บริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล เป็นการประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสังเคราะห์เอกสาร แบบประเมินยุทธศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการบริหารยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาพอเพียง พบว่า สถานศึกษาพอเพียงส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ส่วนปัญหารองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการและด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาตามลำดับ ส่วนผลการศึกษาแนวทางการบริหารยุทธศาสตร์ พบว่า สถานศึกษามีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบาย การวางแผน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. ในการสร้างยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ (1) ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษา เน้นการกำหนดนโยบาย การวางแผน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วม (2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เน้นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และการปฏิบัติหน้าที่ (3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และ (4) ยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย

3. ด้านการประเมินยุทธศาสตร์บริหารสถานศึกษาพอเพียง พบว่า ในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และประเด็นยุทธศาสตร์ มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยการกำหนดวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์ แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ พบว่า ยุทธศาสตร์บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์ การบริหาร ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษาพอเพียง หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the current states, problems and the means for administering sufficiency schools; 2) construct the strategies for administering sufficiency schools; and 3) evaluate the constructed strategies. In Phase 1, the sample consisted of 2 groups: 246 school administrators and teacher representatives, two selected representatives from each school and 3 selected outstanding schools. In Phase 2, creation of the strategies done through a focus group of 20 experts was conducted. In Phase 3, the evaluation of the congruence, suitability, possibility and utility of the created strategies using 100 experts was operated. The research instruments included a survey questionnaire, an interview, a focus-group discussion and its record form, a synthesis form, and strategy evaluation form. Means and standard deviation were used in quantitative data analysis and content analysis was employed in qualitative data analysis.

The research findings were as follows:

1. The results of the study of current states, problems and the means for administering sufficiency schools showed that curriculum development and teaching were mostly problematic, followed by the administration and personnel development follow-up. In terms of the means for administering study, it was found that strategies included application of sufficiency economy philosophy in their policies, planning, teacher and personnel development, curriculum and learning and teaching development, student development activities.

2. The construct of strategies for administering sufficiency schools yielded 4 strategies: (1) administrative strategy focused on participation in key policy through planning; (2) teacher and personnel development strategy focused on application of the philosophy to their life and duty

performance; (3) curriculum and learning and teaching development focused on the curriculum development and learning units; and (4) student activity development strategy focused on providing various activities.

3. The evaluation of created strategies revealed that the vision, missions, objectives, and strategy aspects were received as the most suitable possible and utility in all aspects. Looking at the suitability, possibility, and utility of the individual strategies, the following was derived. The administrative strategy yielded the mean score of the suitability of the administrative strategy at the highest level while the possibility and utility at a higher level. The teacher and personnel development strategy and the curriculum learning and teaching development strategy were found to be at a higher level for all attributes. The student activity development strategy yielded mean score at a higher level for the suitability and possibility while the utility was at the highest level.

Keywords: strategy, administration, sufficiency economy philosophy, sufficiency schools, curriculum and learning and teaching provision, teacher and personnel development, student development activity

บทนำ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจให้ดำเนินไปบน “ทางสายกลาง” และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2549: 1-2) กระนั้นยังมีผู้คนจำนวนไม่น้อยที่ยังหลงเหลือในสิ่งหยาบหยาบๆ วัฒนธรรมบริโภคนิยมได้ส่งเสริมให้มนุษย์มีความต้องการอื่นนอกจากปัจจัยสี่ ความต้องการนี้เรียกว่า “ความต้องการเทียม” เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการแม้ไม่มีเงินพอก็ดิ้นรนไปหากู้ยืม ขยายสมบัติเก่ามาซื้อฝ่ายนายทุนก็ขยายกิจการจนเกินตัวเกินความสามารถพึ่งตนเองไม่ได้ ต้องไปพึ่งตลาดต่างประเทศพึ่งเทคโนโลยีชั้นสูงแม้แต่แหล่งทุนต่างชาติ เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจจึงล้มระเนระนาด (จารุณี วงศ์ละคร, 2551: 1-4) คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548: 3) ต่อมาได้เชิญเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาหลักในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 และได้จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนในการนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติต่อไป (สมพร เทพสิทธา, 2548: 13-14) ทุกรัฐบาลที่ผ่านมาได้กำหนดนโยบายให้ทุกภาคส่วนนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ (จตุรงค์ บุญยรัตนสุทร และมนัส โกมลชา, 2549: 35-80) กระทรวงศึกษาธิการก็ได้จัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมกันรับผิดชอบเพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนนำสู่วิถีชีวิตของประชาชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 2)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ได้นำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบายในปี พ.ศ. 2551 โดยกำหนดกลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้

น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีจุดเน้นให้ทุกโรงเรียนน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริง มีเป้าหมายให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้ครบทุกแห่งทั่วประเทศ ในปี 2554 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 6)

แต่ขับเคลื่อนดังกล่าวยังไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะว่ยังมีสถานศึกษามากกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนสถานศึกษาทั่วประเทศที่ยังไม่ผ่านการประเมินให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดประเด็นข้อสงสัยว่า สถานศึกษาพอเพียงมียุทธศาสตร์การบริหารอย่างไร และจะมียุทธศาสตร์เพื่อเสนอต่อสถานศึกษาทั่วไปให้นำไปพัฒนาตนเองให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงอย่างไร เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมการน้อมนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การจัดการศึกษา จึงได้ทำการศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการบริหารยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาพอเพียง
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล
3. เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สำคัญดังนี้

1. ประโยชน์ต่อผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน
2. ประโยชน์ต่อสถานศึกษาช่วยให้ครู และผู้บริหารสถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา

ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษา

3. ประโยชน์ต่อหน่วยงานทุกระดับ โดยใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการส่งเสริมเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้อยู่ดีมีสุขยั่งยืนตลอดไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรเป็นผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 จำนวน 90 แห่ง และเขต 2 จำนวน 57 แห่ง ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555-2557) รวมเป็น 147 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณเพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยใช้สูตร Taro Yamane (1973: 1,089) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากการคำนวณจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 จำนวน 73 แห่ง และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2 จำนวน 50 แห่ง รวมเป็น 123 แห่ง โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารโรงเรียน 123 คน และครูผู้สอนอีก 123 คน รวมเป็น 246 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) (บุญชม ศรีสะอาด และสุริทอง ศรีสะอาด, 2552: 49) กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษายุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียง มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ และการสร้างยุทธศาสตร์ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียง หลักการบริหารสถานศึกษายุคใหม่และแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาพอเพียง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีคำถามปลายเปิด (Open-ended Form) (บุญชม ศรีสะอาด และสุริทอง ศรีสะอาด, 2552: 29-30) ขั้นตอนที่ 3 การศึกษากรณีศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งคัดเลือกจากการใช้แบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ และเป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น มีผู้มาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลลิงนกทา โรงเรียนบ้านช่องเม็ก และโรงเรียนบ้านแสนสำราญ ทั้ง 3 โรงเรียนนี้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกภาคสนาม เครื่องบันทึกเสียงและภาพ

ระยะที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิภาพเป็นการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้เชี่ยวชาญ 20 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 3 การประเมินยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคัดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงและศึกษานิเทศก์ที่เป็นผู้ประเมินสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ได้สรุปและนำเสนอเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการบริหารยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาพอเพียง พบว่าสถานศึกษาพอเพียงส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนปัญหารองลงมาคือ ปัญหาการบริหารจัดการที่ขาดการกำกับ นิเทศติดตาม และปัญหาการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในด้านการขยายผลการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน ส่วนผลการศึกษกรณีศึกษาการบริหารยุทธศาสตร์ในสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ พบว่าสถานศึกษามีแนวทางการบริหารยุทธศาสตร์ ได้แก่ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษา การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการประจำปี การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในส่วนของผลการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงส่วนมากจะประกอบด้วย 1) การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษา 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การขยายผลและพัฒนาเครือข่าย 4) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ 5) การพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผล 6) การสร้างแรงจูงใจ 7) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละยุทธศาสตร์จะประกอบด้วยแนวทางการขับเคลื่อน และตัวชี้วัดความสำเร็จ สำหรับแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในสถานศึกษา สรุปและวิเคราะห์ได้ 3 แนวทาง โดยการบริหารจัดการ การเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิภาพที่สร้างขึ้นนี้

ระยะที่ 2 ผลการสร้างยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษายุทธศาสตร์ในระยะที่ 1 แล้วนำมาสร้างยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ

1. ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาพอเพียง ประกอบด้วยกลวิธีที่สำคัญ คือ 1) การวางแผนยุทธศาสตร์ 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 3) การพัฒนา

คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 4) การดำเนินการตามแผนงานโครงการ 5) การทำโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน 6) การนิเทศ กำกับ ติดตาม 7) การวัดและประเมินผล 8) การรายงานผล และ 9) การปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการ

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วยกลวิธีที่สำคัญ คือ 1) การวางแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) การวางแผนการส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) การวางแผนส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) การดำเนินการตามแผน 5) การส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้ 6) การนิเทศ กำกับ ติดตาม 7) การวัดและประเมินผล 8) การรายงานผล 9) การปรับปรุงแก้ไขและการขยายผลในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยกลวิธีที่สำคัญ คือ 1) การวางแผนพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม และหลักศาสนา 7) การนิเทศ กำกับติดตาม 8) การวัดและประเมินผล 9) การรายงานผล 10) การปรับปรุงแก้ไขและการขยายผลในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

4. ยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยกลวิธีที่สำคัญ คือ 1) การจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล 2) การวางแผนพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน 3) การแนะแนวและการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด 5) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา 6) การจัดกิจกรรม

นันทนาการ การส่งเสริมการเล่นดนตรี การขับร้องเพลง หรือการแสดงนาฏศิลป์ 7) การจัดกิจกรรมสร้างนิสัยการส่งเสริมจิตอาสา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์การปลูกฝังการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการปลูกฝังคุณธรรมศีลธรรม 8) การจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพที่สุจริต การส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียน ส่งเสริมการประหยัดและออม 9) การปลูกฝังค่านิยมหลัก 12 ประการ 10) การนิเทศ กำกับ ติดตาม 11) การวัดและประเมินผล 12) การรายงานผล 13) การปรับปรุงแก้ไขและการขยายผลของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ในการสร้างยุทธศาสตร์ใช้วิธีประชุมสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้แต่ละยุทธศาสตร์ที่สร้างขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และมีจุดเน้นที่สำคัญ สำหรับแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมการดำเนินการในแต่ละกลวิธีนั้น ในแต่ละกลวิธีอาจมีแผนงาน โครงการ กิจกรรมการดำเนินการหลายอย่างที่เสนอไว้เพื่อให้สถานศึกษาแต่ละแห่งได้เลือกประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง แต่ไม่ว่าจะเลือกใช้กิจกรรมหรือกลวิธีใดก็ตาม ถ้าหากได้ปฏิบัติตามแนวทางที่ได้เสนอไว้จะส่งผลให้บรรลุวิสัยทัศน์คือ ผู้เรียนมีคุณภาพ และสถานศึกษาเกิดการพัฒนาและมีคุณภาพตามมาตรฐานในที่สุด

ระยะที่ 3 ผลประเมินยุทธศาสตร์ เป็นการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของยุทธศาสตร์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 100 คน ผลการประเมินพบว่า ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่การกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิผล และกำหนดกลวิธีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและการกำหนดกลวิธีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีความ

เหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่การกำหนดวัตถุประสงค์ และการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผู้วิจัยได้สรุปยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ และจัดทำเป็นคู่มือยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ โดยรายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก ค

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่า สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในการวิจัยนี้เป็นสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงแล้ว

ในส่วนสภาพปัญหาของสถานศึกษาพอเพียง ส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนปัญหารองลงมาคือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ที่ขาดการวัดและประเมินผล การกำกับ นิเทศ ติดตาม และปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่ควรเน้นการอบรมเรื่อง แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่ว่าการไปดูการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อนำหลักการมาปรับเข้ากับการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระ ส่วนผล การศึกษากรณีศึกษาการบริหารยุทธศาสตร์ในสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ 3 แห่ง ได้แก่

โรงเรียนอนุบาลเลิงนกทา โรงเรียนบ้านช่องเม็ก และโรงเรียนบ้านแสนสำราญ พบว่า สถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีแนวทางการบริหารยุทธศาสตร์ที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนด เป็นนโยบายของสถานศึกษา การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการประจำปี การพัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นผล ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และ แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2550: 5-7) และการวิจัยของปริญญ ชพิบูลสรารุณ (2552: 24-25)

เมื่อแยกวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ใน ระดับมากสอดคล้องกับปริญญ ชพิบูลสรารุณ (2552: 17-22) ที่ได้เสนอแนวทางการนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในโรงเรียน ด้านการบริหาร ว่าต้องกำหนดเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ การกิจ จัดทำแผนปฏิบัติการให้ครอบคลุมทุกงาน ทั้งงานวิชาการ ระบบประมาณ บุคคล บริหารทั่วไป และชุมชนสัมพันธ์ นำหลักการทรงงานมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา เน้นการมีส่วนร่วม รู้รักสามัคคี และสอดคล้องกับการวิจัย ของประยงค์ แก่นลา (2552: 341-346) ซึ่งได้เสนอ รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้บริหาร ต้องแสวงหาการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียเพื่อร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามและประเมินผล ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง โดยการใช้กระบวนการ PDCA เป็น แนวทางในการปฏิบัติ สอดคล้องกับการวิจัยของอรอนงค์ ดุมนิล (2557: 100) ที่ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหาร จัดการสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จของสถานศึกษา

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของอุษามาต ธเนศานนท์ (2555: 52-55) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนางานโรงเรียนอนุบาลตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนอนุบาลบ้านต้นกล้า จังหวัดชลบุรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนควรปรับแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน และการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสอดคล้องกับการวิจัยของอังคณา ตุงคะสมิต และคณะ (2554: 295-296) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า จัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น โดยมี 4 ขั้นตอน คือ วางแผน (Planning) ปฏิบัติการ (Action) ตรวจสอบ (Observation) และสะท้อนผลปรับปรุงแก้ไข (Reflection) การประชุมเพื่อนำข้อมูลจากการตรวจสอบสะท้อนผล แล้วปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการในรอบปฏิบัติการต่อไป และสอดคล้องกับการวิจัยของจักรพรรพ์ วิชาอัครวิทย์ (2553: 208-210) ที่วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนสื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้อง

กับการวิจัยของอรรถพล อนันตวรสกุล (2552: 61-84) โดยได้เสนอแนวทางการบูรณาการในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเอาไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเผชิญสถานการณ์ใหม่ ขั้นที่ 2 การกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ ขั้นที่ 3 ขั้นการแก้ปัญหาจนเกิดการตระหนักในคุณค่า ขั้นที่ 4 การถอดบทเรียนด้วยหลักคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข และขั้นที่ 5 การสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยสอดคล้องกับการวิจัยของจักรพรรพ์ วิชาอัครวิทย์ (2553: 208-210) ผลการวิจัยได้เสนอแนะให้มีการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดการกิจกรรมนักเรียน การจัดการกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูโดยรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับการวิจัยของจักรพรรพ์ วิชาอัครวิทย์ (2553: 208-210) และเสรี พงษ์พิศ (2549) ซึ่งผลการวิจัยได้เสนอสิ่งที่ควรดำเนินการในการพัฒนาบุคลากร คือ พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล ผู้วิจัยได้ยกร่างยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล 4 ด้าน คือ

1) ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติที่กำหนดเป็นนโยบายหลักของสถานศึกษา

2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เน้นการส่งเสริมให้นาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดทำ

หน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) ยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย

กระบวนการสร้างยุทธศาสตร์นี้ได้อาศัยหลักการแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ ตลอดจนกระบวนการสร้างยุทธศาสตร์ตามแนวทางของ Thompson & Strickland (1995: 4) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดข้อความวิสัยทัศน์ ข้อความพันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ 2) การกำหนดยุทธศาสตร์หรือการวางแผนยุทธศาสตร์ 3) การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ และ 4) การประเมินผลและการควบคุมยุทธศาสตร์

ผู้วิจัยได้นำร่างยุทธศาสตร์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 20 คน โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม และได้สรุปผลการประชุมสนทนากลุ่มและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา วิเคราะห์จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปปรับปรุงยุทธศาสตร์ โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ 4 ข้อ เป้าประสงค์ 4 ข้อ ประเด็นยุทธศาสตร์ 4 ยุทธศาสตร์ ซึ่งแต่ละยุทธศาสตร์ประกอบด้วยกลวิธี และตัวชี้วัดความสำเร็จ สำหรับแผนงาน โครงการ หรือ กิจกรรมการดำเนินการในแต่ละกลวิธีนั้น ในแต่ละกลวิธี อาจมีแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมการดำเนินการหลายอย่างที่เสนอไว้เพื่อให้สถานศึกษาแต่ละแห่งได้เลือกประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของตนเอง แต่ไม่ว่าจะเลือกใช้กิจกรรมหรือกลวิธีใดก็ตาม ถ้าหากได้ปฏิบัติตามแนวทางที่ได้เสนอไว้จะส่งผลให้บรรลุวิสัยทัศน์คือ ผู้เรียนมีคุณภาพ และสถานศึกษาเกิดการพัฒนาและมีคุณภาพตามมาตรฐาน สอดคล้องกับแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2543: 151-152) ได้สรุปว่า การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ต้องมีการดำเนินการดังนี้ (1) การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกลยุทธ์การดำเนินงาน พิจารณาปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จ และสร้างตัวบ่งชี้วัดผลการดำเนินงาน (2) การกำหนดรายละเอียดของตัวบ่งชี้วัดผลดำเนินงาน

(3) การวัดและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน และ (4) การให้รางวัลตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ จักรปรุฬห์ วิชาวัครวิทย์ (2553: 208-210) ที่ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า องค์กรประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ (1) ด้านการบริหารจัดการ (2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (3) ด้านการพัฒนาบุคลากรและ (4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3. ผลการประเมินยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลพบว่า

ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่การกำหนดวัตถุประสงค์และกำหนดกลวิธีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ และการกำหนดกลวิธีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินยุทธศาสตร์นี้ มีความสอดคล้อง

กับกรอบการประเมินสถานศึกษาพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ (2550: 9-10) โดยมีกรอบการประเมิน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และ 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของประยงค์ แก่นลา (2552: 341-346), ปราโมทย์ ศิลปะศาสตร์ (2553: 174-180), ปภาภัทร อัครางกูร (2554: 244) การวิจัยของสถาบันไทยพัฒนา ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม (บขท.) บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น (ดีแทค) และบริษัท ไทโยต้า มอเตอร์ประเทศไทย (2551: 2-26) และการวิจัยของ Park (1997: 118-134) และ Kahl (2008: 71-163) โดยในการบริหารจัดการสถานศึกษา จะต้องอาศัยยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการของผู้บริหาร โดยการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวางแผนงาน โครงการเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ให้บรรลุเป้าหมายการบริหารงาน ให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา

สำหรับยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล ที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ จะต้องกำหนดยุทธศาสตร์อย่างน้อย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อันเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังต่อไปนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต ในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต ควรปลูกฝังให้อยู่ในวิถีชีวิตของนักเรียนโดยใช้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และยุทธศาสตร์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

1.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ในการบริหารจัดการมีดังต่อไปนี้

1.2.1 ควรศึกษารายละเอียด และวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลก่อนนำไปใช้

1.2.2 ควรมีการกำหนดนโยบายที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การบริหารจัดการ การปฏิบัติหน้าที่ราชการ และการนำไปใช้ในการดำรงชีวิตทั้งในส่วนของตนเอง และบุคลากรในสังกัดให้มีความสอดคล้องกับบริบทของตนเองในแต่ละพื้นที่

1.2.3 ในแต่ละยุทธศาสตร์ได้มีการเสนอกลวิธีและตัวชี้วัดความสำเร็จเอาไว้ ส่วนแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่จะก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในการวิจัยนี้ได้เสนอเอาไว้อย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้นำยุทธศาสตร์นี้ไปใช้ได้โดยเลือกให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของหน่วยงานหรือสถานศึกษาต่อไป

1.2.4 การนำยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลนี้ไปใช้ในสถานศึกษา ควรเน้นการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ

1.2.5 การบริหารจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารและครู ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาทุกฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยนี้มีขอบเขตข้อจำกัดภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่ของจังหวัดยโสธรเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตการศึกษา หรือพื้นที่จังหวัดอื่น

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล ซึ่งเป็นการศึกษาในลักษณะของการคาดการณ์ถึงยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น จึงควรที่จะทำการศึกษา และทดลองใช้ยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

2.3 หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการศึกษาประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.4 ควรทำการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทประเทศไทยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และควรทำการศึกษาถึงการพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จ หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์การบริหารในสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผลในโอกาสต่อไปด้วย

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2550-2554)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักกิจการพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2555). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง 2554”*. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2557, จาก <http://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/33103-7117.pdf>
- _____. (2556). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง 2555” (รอบ 2)*. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2557, จาก <http://www.obec.go.th/sites/obec.go.th/files/document/attachment/37458/420054.pdf>
- _____. (2557). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ประจำปี 2556*. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2557, จาก http://www.skp.moe.go.th/home/file_drug/school-porpeang_2556.pdf
- จตุรงค์ บุญยรัตนสุทร และมนัส โกมลทา. (2549). *การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายของรัฐที่มีผลต่อเศรษฐกิจพอเพียง*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยฝ่ายชุมชนและสังคม: ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- จักรปรุฬห์ วิชาวัครวิทย์. (2553). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- จารุณี วงศ์ละคร. (2551). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ปรากฏในภาชีดลำนนา*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2543). *“การบริหารผลการดำเนินงาน (Performance Management)” รวมบทความวิชาการ 100 ปี รัฐประศาสนศาสตร์ไทย*. ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บุญชม ศรีสะอาด และสุริทอง ศรีสะอาด. (2552). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปภาภัทร อัครางกูร. (2554). *โครงการการพยากรณ์ผลกระทบภายนอกที่มีต่อเศรษฐกิจของไทยและการเสนอแนะเชิงนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ประยงค์ แก่นลา. (2552). *รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปราโมทย์ ศิลปะศาสตร์. (2553). *การรับรู้และตีความเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของชาวอีสาน*. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2552). *เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- สถาบันไทยพัฒน์ สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2551). *เศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะโลก* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น (ดีแทค) และโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย.
- สมพร เทพสิทธิ. (2548). *เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *นโยบาย สพฐ. ปี 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). *เอกสารสรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9*. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2554, จาก <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p9/intro2.doc>
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *หลักธรรม หลักทำ ตามรอยพระยุคลบาท* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียง คิดให้ได้ ทำได้ดี*. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2554, จาก <http://www.phongphit.com/2013/index.php/2012-12-06-11-51-50/item/156>
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2552). *การสังเคราะห์และนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอนงค์ ดุมนิล. (2557). *การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4*. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์*, 9(2), 100.
- อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ. (2554). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. *Veridian E-Journal*, 4(2), 295-296.
- อุษามาศ ธเนศานนท์. (2555). *รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนางานโรงเรียนอนุบาลตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนอนุบาลบ้านต้นกล้า จังหวัดชลบุรี*. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(1), 52-55.

- Kahl, D. H. Jr. (2008). *Action Research: Student Voice Evaluates High School Communication Curriculum*. North Dakota State: University of Agriculture and Applied Science.
- Park, J. E. (1997). *A case Study Analysis of Strategic Planning in Continuing Education Organization*. Dissertation Abstracts International.
- Thomson, A. A. & Strickland, A. J. (1995). *Strategic Management Concept and Cases* (8th ed.). New York: Irwin.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

Translated Thai References

- Akkarangkul, P. (2011). *Prediction of external impacts on Thai economy and policy proposal on Sufficiency Economy*. Rajamangala University of Technology Thanyaburi. [in Thai]
- Anunthavorasakul, A. (2006). *Synthesize the lesson learned of learning management in Sufficiency Economy Affiliate School*. Bangkok: Research and Development Center on Education for Sustainable Development Innovations, Faculty of Education, Chulalongkorn University. [in Thai]
- Bunyarattanasunthorn, J. & Komoltha, M. (2006). *Collecting and Analyzing Basic Information about the Policy of the State that affect the Sufficiency Economy*. Thailand Research Fund (TRF). [in Thai]
- Doomnil, O. (2014). Management of Education According to the Sufficiency Economy Philosophy According to the Opinions of Teachers under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 4. *Journal of Graduate School, Pitchayatat*, 9(2), 97-103. [in Thai]
- Kaenla, P. (2009). *The Model of Community Participation in School Management Utilizing Sufficiency Economy Philosophy*. Doctoral Dissertation of Education Degree in Educational Administration, Graduate School Rajabhat Ubon Ratchathani University. [in Thai]
- Ministry of Education. (2007). *Strategy for Towards Sufficiency Economy Philosophy Based School (2007-2011)*. Bangkok: Project operations due to Special Affairs Bureau of education initiative Promotion. [in Thai]
- _____. (2012). *The Ministry of Education's Announcement: The Sufficiency Economy Philosophy School, "Sufficient School 2011"*. Retrieved December 24, 2014, from http://www.moe.go.th/moe/upload/news_20/FileUpload/33103-7117.pdf [in Thai]
- _____. (2013). *The Ministry of Education's Announcement: The Sufficiency Economy Philosophy School, "Sufficient School 2012"*. Retrieved December 24, 2014, from <http://www.obec.go.th/sites/obec.go.th/files/document/attachment/37458/420054.pdf> [in Thai]
- _____. (2014). *The Ministry of Education's Announcement: The Sufficiency Economy Philosophy School, "Sufficient School 2013"*. Retrieved December 24, 2014, from <http://www.obec.go.th/sites/obec.go.th/files/document/attachment/37458/420054.pdf> [in Thai]

- Office of Basic education Commission. (2008). *OBEC Policy 2008*. Bangkok: Office of Basic education Commission. [in Thai]
- Office of the National Economics and Social Development Board. (2005). *The Essence Summarizes of Economy and Social Development Plan* Vol 9. Retrieved August 14, 2011, from <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p9/intro2.doc> [in Thai]
- Phiboolsarawut, P. (2009). *Towards Sufficiency Based School*. Bangkok: Research sufficiency economy Bureau of the Crown property. [in Thai]
- Phongphit, S. (2006). *Sufficiency economy to make good*. Retrieved December 24, 2011, from <http://www.phongphit.com/2013/index.php/2012-12-06-11-51-50/item/156> [in Thai]
- Sillapasart, P. (2010). *Perception and Interpretation of Sufficiency Economy in the Perspective of I-San People*. Doctoral Dissertation of Philosophy Program in Regional Development Strategies, Graduate School Rajabhat Ubon Ratchathani University. [in Thai]
- Sirisumpan, T. (2000). *“Performance Management” Includes academic articles, 100 years of Public Administration, Thailand*. Department of Public Administration Faculty of Political Science, Chulalongkorn University. [in Thai]
- Srisa-art, B. & Srisa-art, S. (2009). *The Research about Management Education*. Bangkok: Suveriyasarn. [in Thai]
- Tantivejkul, S. (2006). *The Main Principles to Follow His Majesty the King* (15th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Thaipat Institute Rural and Social Management Institute and Thailand Research Fund. (2008). *Sufficiency Economy in Global View* (5th ed.). Bangkok: Total Access Communication and Toyota Motor Thailand. [in Thai]
- Thanesanon, U. (2012). Participatory action research on model of sufficiency economy administration of Bantokla kindergarten school, Chon Buri Province. *Journal of Educational Administration Burapha University*, 6(1), 52-55. [in Thai]
- Thepsittha, S. (2005). *Sufficiency economy across the initiative*. Bangkok: Thamsan. [in Thai]
- Tungkasamit, A. et al. (2011). The development of an Sufficiency Economy Philosophy instruction process. *Veridian E-Journal*, 4(2), 295-296. [in Thai]
- Wichaakarawit, C. (2010). *Model of Basic School Administration on Highland Based on The Philosophy of Sufficiency Economy in Chiangmai and Maehongsorn Province*. Chiang Mai: Chiang Mai University by support from the National Research Council of Thailand (NRCT).
- Wonglakorn, J. (2008). *Philosophy of the Sufficiency Economy in Lanna proverbs*. Chiang Mai: Chiang Mai University.

Name and Surname: Prapas Chaiyamee

Highest Education: Doctor of Education Degree in Educational Administration, Ubon Ratchatani Rajabhat University

University or Agency: Ubon Ratchatani Rajabhat University

Field of Expertise: Strategy, Administrative, Sufficiency Economy Philosophy (SEP)

Address: 219 Moo 16, Sa-wart, Leongnoktha, Yasothon 35120

